

**Z. Wysocki, W. Połoczanin, P.
Dąbrowski, A. Stefanowicz, W.
Surzyn, T. Kuligowski, K. Bielenia, J.
Karkowski, M. Witkowski, Z.
Szafrański, K. Polaczek**

Deir El-Bahari. Świątynia Królowej Hatszepsut

Informator Archeologiczny : badania 18, 198

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ofiarnych przedstawiających króla przed Anken-Pa. Górny rejestr dekoracji wypełniały sceny procejsji. Piękne święto Doliny z przedstawieniem świętej barki Amona. Odtworzono dekorację zachodniej części ściany z przedstawieniem symbolicznej koronacji króla przez Atura.

Dekorację wschodniej ściany głównego sanktuarium (10 m długości) tworzyły sceny codziennego rytuału wykonywanego przez króla. Ustalono, iż w ścianie tej znajdowała się nisza otwierająca się na pomieszczenie "D". Studia egiptologiczne wykazały, że większość scen przedstawionych w dużej skali, a więc zajmujących na ścianie całą wysokość dekoracji pochodzi z zachodniej ściany sali hypostylowej. Należą do nich przedstawienia króla prowadzonego przez Atura, Amona bądź przez Montu.

Dla prac konserwatorskich przygotowano pracownię dobudowaną do istniejącego budynku magazynu. Sporządzono specjalne stoły i ławy oraz pojemniki służące do odsalania bloków.

DEIF EL-BAHABI
Świątynia Królowej Hatszepsut

Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Kairze
PP Pracownia Konserwacji Zabytków

Prace dokumentacyjne i konserwatorskie (rekonstrukcyjne) prowadzone były z ramienia Polskiej Stacji Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Kairze przez ekipę PP PKZ pod kierunkiem mgr. inż. arch. Zygmunta Wysockiego. W pracach udział wzięli: inż. inż. Waldemar Połoczanin, Piotr Dąbrowski, Adam Stefanowicz (architekci PP PKZ), Wincenty Surzyn (technik kamieniarz), Tadeusz Kuligowski (technik hydraulik), Kazimierz Sielonia (elektryk, wszyscy PKZ). Nadzór merytoryczny zapewniony był przez zespół egiptologów w składzie: dr Janusz Karkowski (Zakład Archeologii Śródziemnomorskiej PAN), dr Maciej Witkowski (Zakład Archeologii Śródziemnomorskiej PAN), mgr Zbigniew Szafranski (Instytut Archeologii UW), mgr Krystyna Polaczek (Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Kairze).
Sezon listopad 1983 - marzec 1984. Świątynia z XV w p.n.e.

Prace rekonstrukcyjne koncentrowały się na Górnym Portyku. Wykonano i posadowiono cztery architrawy, siedemnaście płyt stropowych oraz płyty przykrywające niedekorowane partie ścian. Ustawiono dwie protodoryckie kolumny z wmontowanymi w nie oryginalnymi elementami. Jednocześnie wmontowano w północne skrzydło zachodniej ściany Górnego Portyku wszystkie odnalezione i zlokalizowane dekorowane bloki. Pozostałe niedekorowane części ściany przykryte zostały płytami wykonanymi ze sztucznego kamienia. Południowe skrzydło ściany zachodniej Górnego Portyku zostało pokryte płytami w 30 %. W skrzydło ściany wmontowano 18 bloków z dekoracją.

Jednocześnie prowadzono prace rekonstrukcyjne na Górnym Dziedzińcu świątyni. Do ściany północnej wmontowano wszystkie oryginalne bloki, które odnaleziono wcześniej w lapidariach. Do północnego skrzydła ściany wschodniej Górnego Dziedzińca wmontowano 18 dekorowanych bloków. Jednocześnie prowadzono sondażowe prace wykopaliskowe na terenie świątyni. Prace te pozwoliły określić fazy budowy i rozbudowy zespołu świątynnego.

Studia egiptologiczne, poza możliwością przydzielenia i wmontowania do ścian wspomnianych konksjii, umożliwiły wyselekcjonowanie 11 bloków pochodzących ze sceny "chrztu faraona" ze ściany południowej Górnego Dziedzińca. Stwierdzono, iż jedynie dwa architrawy z zachodniej kolumnady dziedzińca spoczywały na ścianie południowej. Fakt ten stawia pod znakiem zapytania hipotezę o istnieniu trzech rzędów kolumn po zachodniej stronie Górnego Dziedzińca. Zarazem kontynuowano prace nad klasyfikacją materiału pozostającego w lapidariach świątynnych, a także studia nad dekoracją "Portyku Narodzin" i "Portyku Obelisków".

KAIR
Zespół grobowy emira Qurqumasa

Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej UW
w Kairze

Misja w składzie: mgr inż. arch. Jerzy Kania - kierownik misji; mgr inż. arch. Marek Krawczyk - architekt; Jerzy Żelewski - technik; inż. Leszek Słoński - konstruktor; inż. Zygmunt Bator - elektryk; prof. dr Tadeusz Dzierżykray-Rogański - antropolog.

W minionym sezonie dokonano pomiarów inwentaryzacyjnych oraz niwelację korony murów masurasy, mauzoleum, detali krat okiennych, pozostałości oryginalnych stropów w pomieszczeniu obok kuttabu i nad madrasa. Wykonano także inwentaryzację architektoniczną oryginalnie zachowanego stropu nad korytarzem z westybulu do saunu w madrasie Qurqumasa. Jednocześnie wykonano skróconą inwentaryzację istniejących planów meczetu Sitt Hadaq (Miska) w dzielnicy Saïda Zeinab w ramach kompleksowego programu badań architektury islamu w Kairze.

Zarazem prowadzono badania architektoniczne relikwów odkrytych kanałów sanitarnych na południowo-wschodnim przedpolu zespołów Qurqumasa i Inala. Przeprowadzono badania otworów okiennych w górnych partiach madrasy, a także otworów sabilu w madrasach Qait Beya i Qurqumasa.

W trakcie badań stropu nad korytarzem z westybulu do saunu odkryto dwa polichronowane mamelekkie herby emira, a podczas prac nad stropem nad kuttabem odnotowano kolejny herb Qurqumasa.